

Sygn. akt II Ca 436/16, II Cz 538/16

POSTANOWIENIE

Dnia 12 września 2016 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Jarosław Gołębiowski (spr.)
Sędziowie:	SO Alina Gąsior SSO Beata Grochulska
Protokolant:	st. sekr. sąd. Beata Gosławska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2016 roku

sprawy z wniosku P. B.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy i zażalenia uczestnika

od postanowienia Sądu Rejonowego w Bełchatowie

z dnia 18 marca 2016 roku, sygn. akt I Ns 992/15

postanawia:

1. oddalić apelację i zażalenie;

2. nie obciążać wnioskodawcy obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz uczestnika za instancją odwoławczą.

(...)

(...)

(...)

Sygn. akt II Ca 436/16 (II Cz 538/16)

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem dnia 18 marca 2016 roku Sąd Rejonowy w Bełchatowie oddalił wniosek P. B. o ustanowienie na prawie własności nieruchomości, stanowiącej działkę nr (...) położoną w miejscowości S., gmina S. o łącznej powierzchni (...) ha, dla której Sąd Rejonowy w Bełchatowie, V Wydział Ksiąg Wieczystych, prowadzi księgę

wieczystą o numerze (...), służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego (...) S.A. z siedzibą w L.. Ponadto Sąd Rejonowy ustalił, że każdy z uczestników ponosi koszty związane z swoim udziałem w sprawie.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowią następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

P. B. jest właścicielem nieruchomości położonej w miejscowości Z. gmina (...), w postaci działki o numerze ewidencyjnym (...), o powierzchni (...) ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Belchatowie urządzona jest księga wieczysta numer (...). Działkę tę kupił w dniu 3 września 2012 roku od Z. K.. Wnioskodawca zamieszkiwał na nieruchomości sąsiedniej. Kupując działkę wiedział, że znajdują się na niej urządzenia elektroenergetyczne w postaci stacji transformatorowej oraz linii energetycznych.

Na nieruchomości tej posadowiona jest stacja transformatorowa (...) L. wraz z linią zasilającą (...)kV W.-O. przebiegającą w granicy działek (...) z jednym stanowiskiem słupowym posadowionym na granicy. Ze stacji tej wychodzi linia niskiego napięcia (...)kV, która zasila w energię elektryczną mieszkańców miejscowości S.. Linia ta przebiega przez działkę (...) z jednym stanowiskiem słupowym. Odcinek linii mający początek w stacji transformatorowej L. nosi nazwę L.-B.. Wskazane urządzenia zostały wybudowane na podstawie projektu elektryfikacji wsi B. oraz L. nr (...) z dnia 28 września 1971 roku. Plan realizacyjny budowy Prezydium Powiatowej rady Narodowej w B. zatwierdziło decyzją z dnia 23 lutego 1971 roku. Decyzją z dnia 5 sierpnia 1971 roku wydało decyzję o zezwoleniu na przejście napowietrznej linii (...)w miejscowości B.. Urządzenia powyższe zostały wybudowane przez (...) Przedsiębiorstwo (...) w K.. W dniu 13 kwietnia 1972 roku nastąpił odbiór wybudowanych urządzeń w postaci stacji transformatorowej oraz linii (...) kV i (...) kV. W dniu 29 kwietnia 1972 roku nastąpiło przekazanie do eksploatacji Zakładowi (...), wchodzącemu w skład przedsiębiorstwa państwowego Zakłady (...). Od tego czasu przebieg linii nie uległ zmianie, urządzenia są eksploatowane nieprzerwanie do chwili obecnej.

Linie i stacja transformatorowa są poddawane okresowym oględzinom i przeglądom, po których dokonuje się usuwania usterek i wymiany podzespołów. Oględziny wykonywane są co 5 lat. Możliwe jest dokonywanie oględzin bez wejścia na działkę. Podczas przeglądów konieczne jest wejście na działkę po wcześniejszym uzgodnieniu terminu z właścicielem nieruchomości. Wnioskodawca nigdy nie utrudniał wejścia na jego działkę pracownikom uczestnika.

W wyniku podziału przedsiębiorstwa Państwowego pod nazwą (...)w W. na bazie Zakładu (...) w Ł. zarządzeniem (...)Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 roku utworzone zostało z dniem 1 stycznia 1989 roku przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą „Zakład (...) w Ł.”.

W dniu 12 lipca 1993 roku przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł. zostało przekształcone w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł.”.

Postanowieniem z dnia 15 grudnia 2008 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zamiast nazwy firmy Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł.” została wpisana nowa nazwa firmy (...) Spółka Akcyjna. Z dniem 1 września 2010 roku na skutek konsolidacji przeprowadzonej w trybie art. 492 § 1 k.s.h. (...) Spółka Akcyjna zaprzestał funkcjonowania w obrocie prawnym jako spółka akcyjna i został przejęty przez (...) Spółkę Akcyjną w Ł..

Pismem z dnia 20 marca 2015 roku wnioskodawca wezwał (...) S.A. w L. do zawarcia umowy ustanawiającej służebność przesyłu oraz zapłaty wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu w kwocie 4 224 złotych. W odpowiedzi w piśmie z dnia 9 kwietnia 2015 roku (...) S.A. stwierdziła, że przedstawione w sprawie żądania nie zostały udowodnione, dlatego brak jest możliwości odniesienia się do wniosku o zawarcie umowy o ustanowienie służebności.

Sąd Rejonowy ustalił stan faktyczny w oparciu o dowody z dokumentów przedstawionych przez wnioskodawcę i uczestnika, nadesłanych na wezwanie Sądu przez Urząd Miasta B., księgi wieczystej prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Belchatowie, zeznania świadków oraz wnioskodawcy. Z zeznań wnioskodawcy i świadków wprost wynika, iż na działce wnioskodawcy znajdują się wskazane we wniosku urządzenia energetyczne i w jaki sposób uczestnik korzysta z nieruchomości. Z dowodów w postaci dokumentów wynika w sposób oczywisty, jakie urządzenia zostały

posadowione na przedmiotowej działce, czas objęcia w użytkowanie urządzeń energetycznych przez poprzednika prawnego uczestnika, a nadto ciągłość po swoich poprzednikach prawnych począwszy od 1972 roku.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Motywuując powyższe wskazał, że stosownie do art. 305¹ k.c. nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Z mocy art. 305⁴ k.c. do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych.

Służebność gruntowa jest ograniczonym prawem rzeczowym skutecznym przeciwko wszystkim osobom (erga omnes), które obciąża nieruchomość jednego właściciela (nieruchomość służebną) na rzecz każdego właściciela (użytkownika wieczystego) innej nieruchomości. Treść tego prawa polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań, bądź też na tym, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie wolno wykonywać określonych uprawnień, które mu względem nieruchomości władnej przysługują na podstawie przepisów o treści i wykonywaniu własności (art. 285 § 1 k.c.).

Dalej podniósł, że w przedmiotowej uczestnik (...) S.A. podniósł zarzut zasiedzenia służebności gruntowej w swojej treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Stosownie do treści art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, przy czym przepisy o nabyciu własności nieruchomości w drodze zasiedzenia stosuje się odpowiednio. Chodzi tu w szczególności o odpowiednie stosowanie przepisów o terminach zasiedzenia oraz skutkach ich przerwania i zawieszenia. W konsekwencji również służebność przesyłu – do której z mocy art. 305⁴ k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych – może zostać nabyta przez zasiedzenie.

Zasiedzenie prowadzi do nabycia przez posiadacza prawa należącego do innej osoby na skutek wykonywania tego prawa przez czas w ustawie określony. Zasiedzenie polega na nabyciu prawa przez nieuprawnionego posiadacza wskutek faktycznego wykonywania tego prawa w okresie oznaczonego w ustawie czasu i biegnie przeciwko właścicielowi.

Posiadaczem służebności jest w myśl art. 352 § 1 k.c. osoba, która faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Posiadanie służebności ma inny charakter niż posiadanie nieruchomości – jest wykonywane stosownie do potrzeb i może nie mieć charakteru ciągłego. W przypadku służebności przesyłu jej posiadanie będzie na ogół polegać na utrzymywaniu na nieruchomości urządzeń przesyłowych oraz dokonywaniu remontów i okresowych konserwacji.

Do istoty instytucji zasiedzenia nieruchomości należy upływ dłuższego okresu czasu. Zgodnie z art. 172 § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. posiadacz samoistny służebności (tj. osoba, która korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności) w złej wierze nabywa ją przez zasiedzenie z upływem 30 lat. Posiadacz samoistny w dobrej wierze nabywa tę służebność przez zasiedzenie z upływem 20 lat.

Bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej rozpoczyna się od chwili, gdy posiadacz tej służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 1967 roku w sprawie III CZP 12/67, OSNC 1967/12/212).

W ocenie Sądu Rejonowego w realiach przedmiotowej sprawy uznać należało, iż termin do zasiedzenia przez uczestnika służebności gruntowej rozpoczął swój bieg w dniu 29 kwietnia 1972 roku. Wtedy to dokumentami w

postaci protokołów zdawczo-odbiorczych linie energetyczne wraz ze stacją transformatorową zostały przekazane do eksploatacji poprzednikowi prawnemu uczestnika, tj. (...).

Art. 172 k.c., w brzmieniu obowiązującym do 1 października 1990 roku stanowił, że posiadacz samoistny nieruchomości, który w chwili uzyskania posiadania był w dobrej wierze, nabywał własność nieruchomości po upływie dziesięcioletniego okresu posiadania, a posiadacz samoistny, który w chwili uzyskania posiadania był w złej wierze – po upływie dwudziestoletniego okresu posiadania.

W obecnym stanie prawnym termin zasiedzenia nieruchomości wynosi 30 lat przy złej wierze posiadacza i 20 lat przy dobrej wierze. Zmiana kodeksu cywilnego w tym zakresie została dokonana ustawą z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy – Kodeks Cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321).

Zdaniem Sądu I instancji dla uznania zarzutu zasiedzenia za skuteczny istotne było ustalenie, czy posiadanie uczestnika było posiadaniem samoistnym oraz, czy był on w dobrej czy złej wierze, a ponadto czy służebność polegała na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia.

W tym zakresie wskazał, że posiadanie prowadzące do zasiedzenia musi mieć charakter posiadania samoistnego. Zgodnie z art. 336 k.c. posiadaczem samoistnym jest ten, kto faktycznie włada rzeczą jak właściciel. O posiadaniu samoistnym nie świadczy sama tylko długotrwałość posiadania, która nie jest kryterium odróżniającym posiadanie samoistne od zależnego. Posiadanie samoistne charakteryzuje się tym, że posiadacz włada rzeczą w takim zakresie, jak to czyni właściciel, wykorzystując taką faktyczną możliwość władania rzeczą, do jakiej właściciel jest uprawniony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 1986 roku, III CRN 60/86, OSNCP 9/87/138). Posiadanie prowadzące do zasiedzenia musi mieć charakter władania rzeczą z zamiarem posiadania jej dla siebie. Faktyczne władztwo charakteryzujące posiadanie samoistne wchodzi w grę wówczas, gdy określona osoba znajduje się w sytuacji, która pozwala jej na korzystanie z rzeczy, i to w taki sposób, jakby była ona jej własnością.

Ponieważ przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie do zasiedzenia służebności gruntowej należy stosować odpowiednio, tym samym posiadanie prowadzącego do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Termin „odpowiednio” wymaga bowiem niejednokrotnie niezbędnych modyfikacji wynikających z istoty i celu danej konstrukcji prawnej. Należy mieć na uwadze okoliczność, że przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność.

W świetle zgromadzonych w sprawie dowodów Sąd Rejonowy przyjął, że poprzednicy prawni uczestnika byli posiadaczem służebności. Z zeznań przesłuchanych świadków, jak i zeznań samego wnioskodawcy wynika w sposób nie budzący wątpliwości, iż uczestnik i jego poprzednicy prawni korzystali z nieruchomości wnioskodawcy w taki sposób jakby przysługiwała im służebność przesyłu. Pracownicy uczestnika i jego poprzedników dokonywali bowiem okresowych przeglądów urządzeń przesyłowych, usuwali awarie. Wszystkie te czynności wchodzą w zakres bieżącej eksploatacji przedmiotowych urządzeń i świadczą o posiadaniu służebności.

Drugą niezbędną do uwzględnienia wniosku przesłanką wymaganą przez art. 172 k.c., jest natomiast okres posiadania, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza.

Według tzw. tradycyjnego poglądu dobra wiara polega na błędnym, ale w danych okolicznościach usprawiedliwionym przekonaniu posiadacza nieruchomości, że przysługuje mu wykonywane przez niego prawo (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 roku w sprawie III CZP 108/91, OSNCP 1992/4/48). W świetle tak rozumianej dobrej wiary uczestnik i jego poprzednicy byli posiadaczami w złej wierze, gdyż w chwili uzyskania posiadania wiedzieli bądź mogli się w łatwy sposób dowiedzieć kto jest właścicielem nieruchomości, przez którą przebiegają linie energetyczne, na której posadowione są słupy energetyczne czy stacja transformatorowa.

W sprawie nie zostało wykazane, że poprzednicy prawni (...) S.A. posiadali tytuł prawny do nieruchomości, na której zbudowano urządzenia energetyczne. Uczestnik, aby nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową musi więc wykazać, iż był jej posiadaczem przez okres 30 lat.

Zgodnie z treścią art. 176 § 1 k.c. jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści. Zasadę tę stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy obecny posiadacz jest spadkobiercą poprzedniego posiadacza (§ 2).

Jak wynika z poczynionych ustaleń posiadaczem służebności w okresie od przekazania do eksploatacji urządzeń przesyłowych wybudowanych na nieruchomości wnioskodawcy było przedsiębiorstwo państwowe (...)

Przedsiębiorstwa państwowe do dnia 1 lutego 1989 roku korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c., co uniemożliwiało im nabycie na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych. Obowiązujący do dnia 31 stycznia 1989 roku art. 128 k.c. wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, uniemożliwiał państwowym osobom prawnym, sprawującym zarząd mieniem państwowym, nabycie jakichkolwiek praw do tego mienia, a zatem należy przyjąć, iż w okresie obowiązywania tego przepisu to Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe, był posiadaczem samoistnym urządzeń przesyłowych i cudzej nieruchomości, na której je posadowiono i tylko on a nie przedsiębiorstwo państwowe, mógł nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową przesyłu.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 stycznia 2006 roku w sprawie CSK 11/05, Biuletyn SN 2006/5/11 osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 roku mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po 1 lutym 1989 roku zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania (por. też postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 roku, IV CSK 21/08, z dnia 17 grudnia 2008 roku, I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15 i z dnia 10 grudnia 2010 roku, III CZP 108/10, oraz wyroki z dnia 8 czerwca 2005 roku V CSK 680/04 i z dnia 31 maja 2006 roku IV CSK 149/05).

W ocenie Sądu Rejonowego uczestnik wykazał nie tylko następstwo po swoich poprzednikach prawnych poczynawszy od 1972 roku, ale też przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych. Wobec powyższego uczestnik mógł więc zgodnie z art. 176 § 1 k.c. zw. z art. 292 k.c., zaliczyć do okresu swojego posiadania służebności przesyłu, okres posiadania tej służebności przez Skarb Państwa przed dniem 1 lutego 1989 roku.

Objęcie w posiadanie nieruchomości wnioskodawcy przez Skarb Państwa reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe, w celu budowy a następnie konserwacji linii energetycznej, nastąpiło przy tym nie w ramach władczych uprawnień państwa, lecz w celu wykonania państwowych zadań gospodarczych. Dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących, stanowiło bowiem wykonywanie zadań gospodarczych państwa, było więc działaniem w ramach dominium, a nie w ramach imperium. Skarb Państwa może być zatem uznany za posiadacza tych urządzeń oraz nieruchomości, na których się znajdują, w zakresie odpowiadającym służebności przesyłowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 roku, I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15).

W świetle wyżej wskazanych okoliczności bez wątpienia uczestnik oraz jego poprzednicy prawni faktycznie korzystali z gruntu wnioskodawców w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność gruntowa. Od czasu wybudowania napowietrznych linii energetycznych, stacji transformatorowej uczestnik i jego poprzednicy prawni korzystali i korzystają do chwili obecnej z tych linii. Wnioskodawca ani jego poprzednicy prawni aż do 2015 roku nie sprzeciwiali się korzystaniu przez uczestnika z nieruchomości należącej do wnioskodawcy. Nie podejmowali do tego czasu żadnych środków prawnych zmierzających do uregulowania stanu prawnego i kwestii przebiegu linii energetycznych przez ich działki.

Przyjmując za początek biegu terminu zasiedzenia datę 29 kwietnia 1972 roku uznać zatem należy iż zasiedzenie służebności nastąpiło po upływie 30 lat tj. z dniem 30 kwietnia 2002 roku. Biorąc pod uwagę, iż w tej dacie posiadaczem służebności była jednoosobową Spółka Akcyjna Skarbu Państwa pod nazwą (...)w Ł.” – poprzednik prawny uczestnika, zasiedzenie mogło nastąpić na ten właśnie podmiot.

W dalszej części rozważań Sąd Rejonowy wskazał, że instytucja służebności przesyłu została wprowadzona do Kodeksu cywilnego z dniem 3 sierpnia 2008 roku. Do zasiedzenia służebności, które trwało przed dniem 3 sierpnia 2008 roku należy zatem stosować przepisy dotychczasowe, natomiast o rodzaju i zakresie prawa, które nabywa się w drodze zasiedzenia (a więc czy nabywa się służebność gruntową czy służebność przesyłu) decyduje ustawa obowiązująca w momencie upływu terminu zasiedzenia.

A zatem skoro w przedmiotowej sprawie termin zasiedzenia służebności upływał przed dniem 3 sierpnia 2008 roku można było nabyć jedynie służebność gruntową co nie oznacza, iż nie można nabyć tą drogą służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ k.c.) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 roku III CZP 89/08, Biuletyn SN 2008/10).

W świetle powyższego Sąd Rejonowy uznał, że podniesiony przez uczestnika zarzut zasiedzenia jest skuteczny, a w konsekwencji wniosek o ustanowienie służebności przesyłu podlega oddaleniu.

O kosztach postępowania Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., uznając że nie zachodzą podstawy do odstąpienia od zasady, że każdy uczestnik postępowania ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Powyższe postanowienie zaskarżył w całości apelacją wnioskodawca. Skarżący zarzucił postanowieniu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 336 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że uczestnik posiadał w sposób samoistny służebność gruntową w swojej treści odpowiadającą służebności przesyłu, co w konsekwencji doprowadziło do naruszenia art. 172 § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. w zw. z art. 305 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że w ustalonym na podstawie materiału dowodowego stanie faktycznym doszło do zasiedzenia przez uczestnika służebności w swojej treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę wyroku i uwzględnienie wniosku tj. ustanowienie na nieruchomości wnioskodawcy, której dotyczy wniosek, służebności przesyłu na rzecz uczestnika w związku z posiadaniem na nieruchomości wnioskodawcy urządzeń przesyłowych należących do uczestnika oraz zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy ustalonej przez biegłego kwoty jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, bądź ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Belchatowie.

Ponadto wniósł o przeprowadzenie na podstawie art. 382 k.p.c. dowodu z opinii biegłego sądowego rzeczoznawcy majątkowego na okoliczność ustalenia kwoty jednorazowego wynagrodzenia należnego wnioskodawcy za ustanowienie służebności przesyłu oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Na rozstrzygnięcie dotyczące kosztów postępowania wniósł zażalenie uczestnik postępowania zarzucając naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 520 § 2 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji nie zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, tj. kosztów, które uczestniczka musiała ponieść w celu zabezpieczenia swoich interesów.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę postanowienia w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 240 złotych oraz zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Autor środka odwoławczego ograniczył zarzuty do obrazy prawa materialnego nie kwestionując ustaleń Sądu I instancji oraz oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Niemniej należy stwierdzić, iż poczynione ustalenia faktyczne stanowiące podstawę rozstrzygnięcia są prawidłowe i nie mogłyby być skutecznie podważone. Zostały one oparte na obszernym materiale dowodowym zaoferowanym przez wnioskodawcę i uczestnika. Ocena tychże dowodów nie jest dowolna i nie uchybia dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. Oceniając wartość i przydatność dowodów Sąd nie naruszył reguł logicznego rozumowania oraz zasad doświadczenia życiowego.

W ocenie Sądu II instancji nie ma racji apelujący zarzucając Sądowi Rejonowemu naruszenie wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego, tj. art. 336 k.c., art. 172 § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. o art. 305⁴ k.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego w ostatnich latach utrwalona jest jednolita linia orzecznicza potwierdzająca możliwość nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej, która odpowiada treścią służebności przesyłu (art. 292 k.c. w zw. z art. 352 k.c.), nawet wtedy gdy posiadanie rozpoczęło się przed wejściem w życie przepisów wyraźnie normujących to zagadnienie (por. chociażby postanowienie z dnia 13 października 2011 roku, V CSK 502/10, Legalis Nr 440179, uchwała z dnia 7 października 2008 roku, III CZP 89/08, Legalis Nr 108114 oraz uchwała z dnia 22 maja 2013 roku, III CZP 18/13, Legalis Nr 656634).

Podsumowaniem i przypieczętowaniem dotychczasowej linii orzeczniczej jest uchwała Sądu Najwyższego wydana w składzie siedmioosobowym w dniu 26 listopada 2014 roku w sprawie III CZP 45/14 OSNC 2015/5/54.

Z przedstawionych przyczyn trudno poszukiwać w apelacji rzeczowej argumentacji, przemawiającej za błędną wykładnią powołanych w niej przepisów prawa materialnego.

Przypomnienia wymaga również stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w postanowieniu z dnia 13 lutego 2015 roku wydanym w sprawie II CSK 310/14, Legalis NR 1483332), zgodnie z którym koncepcja służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu stwarza uzasadnione podstawy do uregulowania w drodze cywilnoprawnej uprawnień przedsiębiorcy przesyłowego do korzystania w określonym zakresie z przedmiotowej nieruchomości. Taka wykładnia nie narusza istoty wprowadzonych w prawie ograniczonych praw rzeczowych. Służebność przesyłu jest bowiem prawem na rzeczy cudzej, bardzo bliskim służebności gruntowej. Wyraźnie podkreślał to stan prawny na tle dekretu o prawie rzeczowym, który regulował wprost tę służebność w dziale służebności gruntowej. Powiązanie takowe istnieje również w obecnym stanie prawnym, czego skarżący nie dostrzega. Obecna regulacja zawarta w treści art. 305¹ – 305⁴ k.c. wskazuje bowiem, że do służebności przesyłu należy odpowiednio stosować przepisy dotyczące służebności gruntowej. W takiej sytuacji brak jest podstaw, aby po wyraźniej zmianie stosunków społeczno-gospodarczych, gdy służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu pozwala na uporządkowanie relacji prawnej pomiędzy właścicielem nieruchomości, przez którą przechodzą urządzenia przesyłowe, a przedsiębiorstwem przesyłowym, przywiązać nadmierną wagę do regulacji stworzonej dla zupełnie innych warunków i potrzeb. Koncepcja ta pozwala na wypełnienie swoistej luki, jaka po zniesieniu zasady jedności własności państwowej i przywróceniu jednakowej ochrony każdego właściciela powstała wskutek niewprowadzenia wprost do kodeksu cywilnego, w jego pierwotnej wersji, służebności przesyłu.

Zauważyć także należy, że kwestia prawa odpowiadającego służebności przesyłu nie była obca w porządku prawnym, jaki powstał po 1965 roku, tj. po uchwaleniu kodeksu cywilnego. W dniu 12 marca 1958 roku została uchwalona ustawa o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (tekst jedn. Dz. U. z 1974r., Nr 10, poz. 64 z późn. zm.).

W oparciu o treść art. 35 ust. 1 i 2 tej ustawy mogły być wydawane – i jak ilustrują inne rodzajowo zbliżone sprawy – były często wydawane decyzje przez terenowe organy administracji państwowej, które zapewniały przedsiębiorstwu przesyłowemu szereg uprawnień, których zestaw w konkretnym przypadku odpowiadał treści służebności przesyłu. W takim przypadku wykonywanie uprawnień wynikających z decyzji wydanej na podstawie ww. przepisu, stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Wynika to z faktu, iż nie można nabyć powtórnie prawa, które już wcześniej zostało przyznane określonej podmiotowi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2014 roku, V CSK 276/12, Lex Nr 1548240 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 roku, III CZP 87/13, OSNC 2014/7-8/68).

Stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w ww. uchwale z dnia 8 kwietnia 2014 roku w sprawie III CZP 87/13 nie może jednakże, tak jak to twierdzi pełnomocnik apelującego prowadzić do uznania, że w przedmiotowej sprawie nie doszło do zasiedzenia przez uczestnika służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

W uzasadnieniu powyższej uchwały Sąd Najwyższy nie wykluczył bowiem możliwości zasiedzenia w okresie od dnia 1 stycznia 1965 roku do dnia 2 sierpnia 2008 roku służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu co do zasady, a jedynie stwierdził, przedstawiając w tym zakresie szeroki wywód, że nie mogło do tego dojść, gdy posadowienie urządzeń przesyłowych nastąpiło w wykonaniu uprawnień wynikających z decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości, a zatem wówczas gdy nieruchomość została zajęta pod urządzenia przesyłowe legalnie, tj. na podstawie władczego aktu administracyjnego.

Materiał dowodowy zebrany w sprawie nie daje podstaw do przyjęcia, że w stosunku do nieruchomości należącej do wnioskodawcy została wydana decyzja administracyjna na podstawie ww. przepisu. W aktach sprawy znajdują się jedynie decyzja Prezydium Powiatowej Rady w B. z dnia 23 lutego 1971 roku (k. 88), zatwierdzająca plan budowy linii napowietrznej przez (...) Przedsiębiorstwo (...) w K., która została wydana na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1961 roku o planowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 7, poz. 47) i ustawy z dnia 31 stycznia 1961 roku Prawo budowlane (Dz. U. Nr 7, poz. 46) oraz decyzja Prezydium Powiatowej Rady w B. z dnia 5 lipca 1971 roku (k. 40) o zezwoleniu na przejście napowietrznej linii wysokiego napięcia przez rzekę K. i w miejscowości B. wydana na podstawie art. 67 ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 30 maja 1962 roku Prawo wodne (Dz. U. Nr 34, poz. 158) oraz art. 97 k.p.a. Decyzja wydana w oparciu o art. 35 ww. ustawy nie znajduje się także w załączonej do akt sprawy dokumentacji technicznej projektu elektryfikacji wsi B..

Wobec tego, że pełnomocnik skarżącego nie przedstawił w toku postępowania przed Sądem I instancji, a także w postępowaniu apelacyjnym, decyzji wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości powoływanie się w apelacji na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale w sprawie III CZP 87/13 jest całkowicie nieuzasadnione, a rozciąganie tego stanowiska na inne decyzje administracyjne, takie jak np. dotyczące zezwolenia na przejście linii napowietrznej jest jego nadinterpretacją.

Wbrew twierdzeniom podniesionym w apelacji nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie przepisów nowelizujących ustawę kodeksu cywilny w 1989 roku nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 roku, w sprawie V CSK 502/10, Legalis Nr 440179, z dnia 9 października 2014 roku, IV CSK 32/14, Legalis Nr 1157499 oraz z dnia 13 stycznia 2016 roku w sprawie V CSK 224/15, Legalis Nr 1406418)

Zasadnie Sąd Rejonowy podnosi w motywach zaskarżonego postanowienia, że podstawę prawną do stwierdzenia zasiedzenia służebności gruntowej o cechach odpowiadających służebności przesyłu należy upatrywać w przepisie art. 292 k.c.

Z poczynionych przez Sąd I instancji prawidłowo ustaleń faktycznych wynika, że sporne urządzenia energetyczne, tj. stacja transformatorowa (...)wraz z linią zasilającą (...) kV W.-O. zostały wybudowane w 1972 roku i zostały przekazane do eksploatacji (...), wchodzącemu w skład przedsiębiorstwa (...). Od tego czasu przebieg linii nie uległ zmianie i urządzenia są eksploatowane nieprzerwanie do chwili obecnej.

Ustalenia faktyczne w kwestii mającej istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy są prawidłowe, a mianowicie co do charakteru posiadania spornej służebności najpierw przez (...), a następnie jego następców prawnych, zakresu służebności, daty początkowej i czasu trwania tego posiadania oraz istnienia trwałych widocznych urządzeń w rozumieniu art. 292 k.c. potwierdzających posiadanie. Tak poczynione ustalenia faktyczne wskazują, że w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, że uczestnik postępowania (...) S.A. w L. udowodnił następstwo prawne po swoich poprzednikach, jak też przeniesienie urządzeń przesyłowych.

Do dnia 1 lutego 1989 roku przedsiębiorstwo państwowe nie mogło nabyć na swoją rzecz służebności przez zasiedzenie z uwagi, na obowiązujący do tego czasu przepis art. 128 k.c. Skreślenie art. 128 k.c. nie spowodowało przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostającego w ich zarządzie. Przekształcenie zarządu w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub gminy, w prawo użytkowania wieczystego, a w odniesieniu do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach w prawo własności, nastąpiło na podstawie ustawy z dnia 29 września 1990 roku o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79, poz. 464).

Zgodnie z dominującym stanowiskiem judykatury art. 2 ust. 2 wskazanej wyżej ustawy obejmował także własność urządzeń służących do wykonywania służebności.

W świetle ustaleń faktycznych poza sporem pozostaje fakt eksploatacji przedmiotowej linii energetycznej przez uczestnika i korzystania z nieruchomości wnioskodawcy w celu dokonywania napraw oraz konserwacji i modernizacji przez poprzedników uczestnika oraz jego samego.

Skoro zatem uczestnik wykazał następstwo prawne po Skarbie Państwa, to mógł zasadnie podnieść zarzut zasiedzenia spornej służebności.

Ponadto wskazać należy, że objęcie w posiadanie nieruchomości należącej do wnioskodawcy przez Skarb Państwa reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe w celu budowy, a następnie eksploatacji i konserwacji linii energetycznej, nastąpiło nie w ramach władczych uprawnień państwa, lecz w celu wykonywania państwowych zadań gospodarczych. Dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących, stanowiło bowiem wykonywanie zadań gospodarczych państwa, było więc działaniem w ramach dominium, a nie w ramach imperium. Skarb Państwa może być zatem uznany za posiadacza tych urządzeń oraz nieruchomości, na których się znajdują, w zakresie odpowiadającym służebności przesyłowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 roku, I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15).

W świetle wskazanych wyżej okoliczności bez wątpienia uczestnik oraz jego poprzednicy prawni korzystali z gruntu wnioskodawców w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność gruntowa. Od czasu wybudowania linii energetycznej uczestnik i jego poprzednicy korzystali i korzystają do chwili obecnej z tej linii. Wnioskodawca aż do 2015 roku nie sprzeciwiał się korzystaniu przez uczestnika z należącej do niego

nieruchomości i nie podejmował do tego czasu żadnych środków prawnych zmierzających do uregulowania stanu prawnego i kwestii przebiegu linii energetycznej przez jego nieruchomość.

Jak chodzi o formułowany w apelacji wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego rzeczoznawcy majątkowego na okoliczność ustalenia kwoty jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, to wobec oddalenia wniosku o ustanowienie tej służebności, należało go uznać za całkowicie bezprzedmiotowy.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy oddalił apelację jako niezasadną na podstawie art. 385 k.p.c.

W ocenie Sądu II Instancji, jeśli zważy się na fakt, że uczestnik korzysta z nieruchomości wnioskodawcy od wielu lat w zakresie przedmiotowej służebności i to nieodpłatnie, co niewątpliwie stanowi znaczną uciążliwość dla właściciela i ograniczenia w korzystaniu z własnej nieruchomości bez jakiegokolwiek rekompensaty, zachodzą przewidziane w art. 102 k.p.c. szczególne okoliczności przemawiające za nieobciążaniem go obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz uczestnika, który jest potężnym przedsiębiorcą czerpiącym duże zyski z dostawy prądu, czemu służą także linie energetyczne przebiegające przez nieruchomość wnioskodawcy. Nie bez znaczenia dla oceny zasadności zastosowania w sprawie art. 102 k.p.c. miał również fakt, że strona pozwana korzystała w niniejszej sprawie ze stałej obsługi prawnej i nie poniosła dodatkowych nakładów na prowadzenie procesu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1972 roku, I PR 423/72, OSNCP 1973/7-8/138).

Zażalenie uczestnika również nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawową zasadę odnoszącą się do kosztów postępowania nieprocesowego, statuuje art. 520 § 1 k.p.c. zgodnie z którym, każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie, obciążają go zatem koszty czynności, podjętych przez niego lub przez sąd w jego interesie z urzędu lub na wniosek.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, że w niniejszej sprawie nie zachodziły podstawy do zastosowania art. 520 § 2 k.p.c.

Wprawdzie wniosek o ustanowienie służebności przesyłu został oddalony albowiem skuteczny okazał się zarzut zasiedzenia podniesiony przez uczestnika, to jednak mając na uwadze charakter niniejszej sprawy i okoliczności, które towarzyszyły wystąpieniu z wnioskiem, to jest niedogodności związane z posadowieniem słupów energetycznych na działce wnioskodawcy, stanowisko Sądu I instancji w zakresie nieobciążania wnioskodawcy kosztami postępowania należało zaaprobować.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., oddalił zażalenie uczestnika jako niezasadne.

(...)

(...)

(...)